

Нестеренко К.В., бакалавр спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Науковий керівник: Лола В.В., доцент кафедри ПЕП та ПУ

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Повоєнне відновлення стало для українців унікальним шансом виправити помилки минулого та перетворити пострадянський простір на європейську державу з високими стандартами та рівнем впливу. Шлях, яким Україна прямуватиме до економічного добробуту та достатку, має бути максимально системним і прозорим. [5] Тільки такі якості дозволять нам досягти своєї мети – процвітання.

Україна вже має документ для послідовного та скоординованого відновлення держави після закінчення повномасштабного вторгнення – це План відновлення України, що був представлений на конференції у Лугано 4 липня 2022 року, комплексний аналіз якого свідчить про наявність певних протиріч і хибних орієнтирів, які мають бути усунуті при доопрацюванні Плану. [4] Ми будемо розглядати лише загальні напрямки післявоєнної відбудови.

Необхідні дії для повоєнної відбудови України є наступними:

- Документування збитків – збір, збереження, групування інформації про завдану шкоду для створення подальшого плану відбудови;
- Відновлення критичної інфраструктури – відновити всі системи інфраструктури, які потрібні для нормального життєзабезпечення (газо-, водо- та електропостачання, залізничні колії, дорога, лікарні). Також тим, хто втратив домівку, потрібно забезпечити тимчасовим житлом;
- Відбудова або перебудова міст – у буквальному сенсі «відбудова» – це відтворення того, що існувало в Україні до початку війни. Ми маємо відокремити речі, які ми хочемо повернути такими, якими вони були, та те, що ми хочемо змінити. Нам потрібно позбутися радянського спадку, де це можливо, для створення нових сіл, міст, нової країни, у яку захочуть повернутись люди з-за кордону;
- Отримання статусу кандидата, а потім повноправне членство в ЄС - кандидатство надасть Україні доступ до структурних фондів Європейського Союзу, що буде суттєвою підтримкою у відбудові;
- Залучення закордонних кредитів, інвестицій, грантів на відбудову;
- Узгодження державного законодавства з європейським – судові, антикорупційні, приватизаційні реформи тощо маю відповідати європейським нормам;
- Налагодження логістичних маршрутів в західному напрямку – уряд працює над розширенням їх пропускної здатності. Вже є перші результати - між Україною та Польщею підписаний відповідний меморандум.
- Впровадження заходів для стабілізації економіки – створення нових робочих місць, заохочення відкриття власного бізнесу;
- Забезпечення прозорого процесу в публічних закупівлях. [1,2]

Розглянемо можливі принципи відновлення, які будуть у нагоді для відновлення нашої держави.

Зональне планування «Vs Жива енергія». Нові реалії різних частин держави залежатимуть від темпів відновлення житла та інфраструктури, кількості громадян, які там житимуть, економічних можливостей, доступних для бізнесу і т. д. Тому постане низка стратегічних питань: що саме потрібно будувати? де? і для кого? [5] Одні експерти вважають, що насамперед держава має спланувати зональність майбутньої України – де будуть центри економічної активності. Довкола цих центрів економічної активності

розвивати житло та вищі навчальні заклади. Через таку зональність держава визначитиме, які спеціалісти їй потрібні. А інші експерти думають, що під час планування економічної карти нової України не варто штучно формувати зональність. Натомість потрібно простежити за рухом живої енергії, взяти орієнтир на конкретні потреби та запити бізнесу і суспільства.

Використовувати лише один метод планування території для всієї країни буде недоцільно. Краще буде обміркувати з самого початку «відбудови», де буде краще застосувати штучне зональне планування, а де йти по слідам «живої енергії», адже не всі міста України мають цю енергію, для розвитку деяких з них буде доречним штучне зонування.

Принцип людиноцентризму. Головна цінність держави – це люди. [5] Потрібно будувати місто в якому захочуть жити люди, повернутись туди назад з-за кордону. Будівництво комфортного сучасного житла, зручної продуманої інфраструктури, створення робочих місць з гідними умовами праці та з конкурентною зарплатнею – мають бути пріоритетними завданнями відбудови. Також важливим аспектом цієї відбудови буде створення можливостей для інклюзивних людей: пандуси для будинків, магазинів, громадського транспорту; ліфти у будинках; вбиральні для людей на візку, транслітерація шрифтом Брайля, підписи та таблички, звукові сигнали, тощо. Потрібно пам'ятати, що, на жаль, після перемоги буде багато людей поранених війною, яким необхідно буде створити зручні умови для життя.

Справедливий розподіл ресурсів. Ресурсні можливості післявоєнної відбудови мають бути доступними та справедливо розподіленими серед тих, хто її дійсно потребуватиме та де в ній буде конкретна соціальна та економічна доцільність. Раціональна конкуренція між громадами та єдині чіткі правила фінансування будуть найбільше впливати на результат відбудови. Боротьба за доступ до обмежених ресурсів має відбуватись за чітко окресленими правилами фінансування для кожного з рівнів управління (громада, район, область), єдиних вимог до проектно-кошторисної документації (ПКД). [3].

Важливо, щоб кошти на фінансування конкретних проектів повоєнної відбудови надходили відразу у бюджети місцевих громад. Якщо кошти будуть проходити через міністерства чи інші державні установи, збережуться ризики ручного управління, адміністративного тиску на громади та корупції на рівні топ-посадовців в уряді. [3].

Усі чудово розуміють, що для відбудови необхідні кошти, їх ми можемо отримати ззовні або генерувати всередині країни.

Можливості створення капіталу в Україні:

- *Висока додана вартість.* Українська земля має велику кількість сировини, більша частина якої продається за кордон не обробленою. Наша держава має виробляти та експортувати продукт з доданою вартістю це дозволить не лише покращити економіку країни, але й створити власний бренд серед міжнародної спільноти. Україна може постачати борошно, крохмаль, оброблений бурштин, дерев'яні меблі тощо. Для цього державі необхідно створити відповідні заводи, які у свою чергу створять робочі місця.

- *Концепція «швидкої держави».* Швидкість обертання грошей в системі, тобто в країні, є дуже важливою, адже чим у більшій кількості транзакцій певна сума візьме участь, тим більше різних послуг та товарів буде сплачено за ці гроші. Витрачаючи кошти на певний товар або послугу, ми підтримуємо роботу підприємства, яке їх пропонує. Отримуючи прибуток, підприємство сплачує державі податки. А держава успішніше функціонує, якщо має змогу вільно розпоряджатися своїм бюджетом. Такі міркування у майбутньому можуть бути фундаментом для подальшого економічного зростання України. [5]

Можливості залучення іноземного капіталу в Україну:

- *Російські кошти.* Репарації від росії та кошти відібрані у російських олігархів по всьому світу – мають стати основою для відновлення України.

- *Вступ до НАТО та ЄС, партнерств з G7.* Повноправне членство в НАТО та ЄС гарантуватиме нашу безпеку, доступ до великих ринків та зумовить невідворотність важливих інституційних реформ. [3] Як зазначає перша віце-прем'єр-міністр - Міністр економіки України Юлія Свириденко, для втілення в життя масштабних проєктів нам потрібно розвивати партнерство з країнами Великої сімки та ЄС в режимі трансферу технологій і доступу до фінансових ресурсів. Одним із ключових підходів може стати надання державами гарантій своїм компаніям для інвестування в Україну. [2].

- *Методи та порядок консультацій зі стейкхолдерами.* У роботі з зовнішніми стейкхолдерами рекомендується проведення якомога більшої кількості міжнародних конференцій різного рівня для створення кращого ефекту інвестиційної привабливості України; регулярне звітування перед партнерами про кількість освоєних коштів, результати процесів відбудови країни, про відбудовані/відремонтовані об'єкти, вже здані в експлуатацію. По можливості це спільні виїзди на найбільші проєкти та ін. [3]

Отже, при відбудові України, потрібно звертати увагу на безліч аспектів, таких як розуміння, де краще буде відбудувати, а де вже необхідним буде модернізація або ж взагалі створення нового; як залучити кошти на відбудову ззовні та як створити їх всередині держави; як забезпечити довіру до себе з боку іноземних інвесторів; що треба зробити, або повернути наших людей з-за кордону; як саме слід відбудовувати громади; та як забезпечити своє майбутнє соціально-економічне процвітання.

Перелік посилань:

1. Відбудова України після війни: хто, як і за чиї гроші. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/19/687200/> (дата звернення: 17.11.2023)
2. Післявоєнна відбудова країни: у Раді презентували план. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pislyavoenna-vidbudova-ukrayini-u-radi-prezentovali-plan.html> (дата звернення: 17.11.2023)
3. Післявоєнна відбудова України: проблеми прозорості, відкритості й попередження корупційних ризиків. 2023. URL: https://www.lmn.in.ua/blog_post/pisliavoenna-vidbudova-ukrainy-problemy-prozorosti-vidkrytosti-j-poperedzhennia-koruptsiijnkh-ryzykiv/ (дата звернення: 17.11.2023)
4. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. 2022. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html<http://surl.li/mnuqy> (дата звернення: 17.11.2023)
5. Щляхи економічно зростання: як після війни побудувати успішну країну. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3745761-slahi-ekonomicnogo-zrostanna-ak-pisla-vijni-pobuduvati-uspisnu-kraynu.html> (дата звернення: 17.11.2023)